



# PEDAGÓGUSOK SZAKMAI-MÓDSZERTANI FEJLŐDÉSE PEDAGÓGIAI-SZAKMAI SZOLGÁLTATÁSOK IGÉNYBEVÉTELÉVEL

**Dr. Szvathné Dr. Szalay Márta**  
szakmai szolgáltatási főigazgató-helyettes  
**Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet**

**Hajdúszoboszló, 2014. október 8.**

**SZÉCHENYI** 



MAGYARORSZÁG  
KORMÁNYA

Európai Unió  
Európai Szociális  
Alap



**BEFEKTETÉS A JÖVŐBE**

# Az oktatás eredményességének és hatékonyságának tudásterületei

1. Tantárgyi tudás: „Mit tanítsunk?”
2. Pedagógiai eszköztudás: „Hogyan tanítsunk?”
3. Tudás a pedagógiai munkát befolyásoló külső hatásokról: a tanulót körülvevő intézményi, családi, társadalmi, médiaközeg ismerete és figyelembevétele
4. A tágabb elvárásokra vonatkozó tudás: a gazdaság, a munkaerőpiac és általában a társadalom elvárásai
5. Tudás a tanulói, intézményi eredményességi mérésekről
6. A rendszerszintű statisztikákra, indikátorokra és mérhetőségükre vonatkozó tudás
7. Szakpolitikai tudás
8. Az ágazat szakember-szükségleteire vonatkozó tudás
9. Szervezetfejlesztési, vezetési tudás
10. Nemzetközi összehasonlításra és a másoktól való tanulásra alkalmassá tevő tudás

# Pedagógusszakma, hazai és nemzetközi kihívások

Az OECD iskolai eredményességet vizsgáló elemzése szerint az iskolarendszer eredményességéhez az szükséges, hogy **jó pedagógusok** dolgozzanak benne.

Az első McKinsey-jelentés szerint egy oktatási rendszer jó teljesítéséhez három tényező együttes megvalósulására van szükség:

- (1) a megfelelő emberek váljanak tanárrá,
- (2) eredményes oktatókká képezzék őket, és
- (3) minden gyerek számára a lehető legmagasabb színvonalú oktatást biztosítsa a rendszer.

Hasonló megállapításra jutott a 2009. évi PISA-vizsgálat célorientált elemzése is.

A második McKinsey-jelentés szerint ahhoz, egy oktatási rendszer a jó szintről magas színvonalúra javuljon, különösen fontos a pedagógushivatás fejlesztése.

# A különböző fejlettségi szintű oktatási rendszerekben szükséges fejlesztési feladatok

| Szintváltás                   |   |  |  |   |
|-------------------------------|---|--|--|---|
|                               | Gyengéről megfelelőre                                 | Megfelelőről jóra                        | Jóról magas színvonalúra               | Magas színvonalúról kiemelkedőre                              |
| A fejlesztés kiemelt területe | Alapvető írás-olvasási és számolási készségek elérése | Intézményi-szervezeti alapok kialakítása | <b>A pedagógushivatás megerősítése</b> | Szakértői együttműködésre és innovációra épülő továbbfejlődés |

# A jó szintről a magas színvonalú szintre történő fejlesztés beavatkozási területei

|   |  |
|---|--|
| A pályára kerülők rátermettségének javítása         | Jobb képességű diákok vonzása a pedagógusképzésbe<br>A pedagógusképzés színvonalának és a pedagógusdiploma követelményrendszerének növelése  |
| A pályán levő pedagógusok rátermettségének javítása | A pedagógusok szakmai továbbfejlődésével kapcsolatos elvárások és a szakmai továbbfejlődés lehetőségeinek növelése (az önfejlesztés, a szakmai támogató csoportok, a központi továbbképzések rendszere terén)<br>Személyre szabott, gyakorlatorientált szaktanácsadás<br>Pedagóguséletpálya-modell, szakaszonként növekvő szakmai követelményrendszerrel és megfelelően növekvő bérekkel |
| Az iskolai szintű döntések megalapozása             | Flexibilitás és növekvő mértékű decentralizáció<br>Iskolai szintű önértékelés bevezetése<br>Az iskolai teljesítménymutatók (adatbázisok) nyilvánossá tétele<br>Lehetőség biztosítása arra, hogy az iskolák saját hatáskörben olyan (specializált) oktatási programokat vezessenek be, amelyek leginkább megfelelnek diákjaik igényeinek, szükségleteinek                                 |

# Elvárások

A tanulói teljesítmények és általában az oktatás színvonalának javításához szükséges, hogy **jól felkészült tanárok tanítsanak** az iskolákban, és **hosszabb távon is ott maradjanak**.

Nemcsak az oktatási rendszerek fejlesztését, hanem az elért eredmények szinten tartását is veszélyezteti, hogy a fejlett országok egy részében egyre komolyabb **pedagógushiány** mutatkozik. Ha mennyiségi tanárhiány nem is jelentkezik, nagyon sok országban azzal a nehézséggel kell szembenéznie az oktatáspolitikusoknak és iskolavezetőknek, hogy bizonyos régiókban, településeken, illetve bizonyos tantárgyak esetében nem tudnak megfelelően képzett, jó minőségű pedagógusokat alkalmazni.

# Elvárások

A tanároknak nem csupán magas színvonalú szaktárgyi tudást kell átadniuk, de – a nevelés többi résztvevőjével együttműködve – olyan készségekkel és képességekkel kell felvértezni a diákokat, amelyek képessé teszik őket arra, hogy aktív, autonóm tagjai legyenek a társadalomnak, a folyamatosan változó világnak.

Mindezen kihívásoknak egy folyamatosan változó, és egyre összetettebbé váló társadalmi-gazdasági környezetben kell megfelelniük.

Érzékenyen kell reagálniuk a tanulók eltérő családi-társadalmi háttéréből fakadó igényekre, a kulturális különbségekre, hatékonyan kell kezelniük a hátrányos helyzetű, tanulási vagy magatartási problémákkal küzdő tanulók speciális helyzetéből fakadó igényeket, lépést kell tartaniuk a gyorsan fejlődő tudománnyal, az új technikával, a tanulók teljesítményértékelésének új módszereivel, és végül, de nem utolsónak, oktató-nevelő munkájukkal elő kell, hogy segítsék a társadalmi kohéziót és a toleranciát.

# Kompetenciák

A tanár alapos szaktárgyi *tudással* és a pedagógiai kutatások legújabb eredményeinek ismeretével rendelkezik, de alapos társadalomismerettel és oktatáspolitikai rálátással is.

*Képes* elszámolni a társadalom felé munkájával, képes az iskola belső életére vonatkozóan kutatásokat végezni, képes a szakmai közösség munkájához hozzájárulni, és a pedagógiai kutatásokból származó tudást az osztálytermi keretekben innovációra használni.

*Attitűd* szinten elkötelezett a tanulók fejlesztése, de a szakma fejlesztése mellett is, állandóan törekszik a szakmai fejlődésre, és hajlandó elszámolni a külvilág felé munkájáról.



# Az oktatási rendszer megerősítése

A pedagógushivatásról szóló nemzetközi csúcstalálkozó számára készült, az OECD nemzetközi tanárkutató adataira támaszkodó háttérelmzés (TALIS 2009 és OECD 2011) eredményei szerint is a pedagógushivatás alábbi területeire irányuló reformok eredményezik leginkább az oktatási rendszer egészének megerősítését:

- (1) a pedagógusképzésbe való bekerülés folyamata és a pedagógusképzés minősége,
- (2) a pedagógusok szakmai továbbfejlesztésének rendszere,
- (3) a pedagógiai munka minőségének értékelése, visszacsatolása, a pedagógus továbbfejlesztési lehetőségeinek és a karrierútjának kapcsolata a minőségértékeléssel,
- (4) a pedagógusok adott reform iránti elkötelezettsége.

# A pályára kerülők rátermettségeinek javítása

Első lépésben el kell érni, hogy **a legjobb képességű diákok jelentkezzenek** a pedagógusképzésbe. A pedagógusképzést és a pedagóguspályát tehát olyan vonzóvá kell tenni a legfiatalabbak – az érettségizők, illetve a mesterképzések közül válogató fiatalok számára, hogy az versenyezni tudjon más pályák, képzések vonzerejével. Miután a legjobb, leginkább elhivatott fiatalok jelentkeznek hallgatónak, **magas színvonalú képzést** kell biztosítani kell számukra.

# A pályán levő pedagógusok rátermettségének javítása

Azt kell elérni, hogy **a leginkább rátermett pedagógusok a pályán maradjanak**, tehát, hogy a pedagóguspálya a munkaerő-piaci versenyben is vonzó, kívánatos, hosszú távú alternatíva legyen. Ez a pályára való belépésre is vonatkozik – tehát arra, hogy a pedagógusszakos frissdiplomások közül a legjobbak (is) tanárként helyezkedjenek el –, és a pályáív későbbi szakaszára is.

A nemzetközi összehasonlító elemzések e feltétel teljesülését **a pedagógusok számára megfelelően kialakított életpályamodell** megvalósulásában látják, ahol szakaszonként növekszik a szakmai követelményrendszer, és a magasabb minőséget jelző szakaszokban megfelelően növekednek a bérek is.

# A pályán levő pedagógusok rátermettségének javítása

Folyamatosan fejleszteni kell a pedagógusok szakmai továbbfejlődési lehetőségeit, illetve az ezekkel kapcsolatos elvárásokat.

A nemzetközi szakértői elemzések személyre szabott, gyakorlatorientált szaktanácsadási rendszer bevezetését, illetve fenntartását is javasolják a pályán levő pedagógusok rátermettségének javítása érdekében. Ez egyéni szinten a minőségértékelés, visszacsatolás, és az ehhez kapcsolódó szakmai továbbfejlődési javaslat megvalósítását jelenti.

# A pedagógusok szakmai továbbfejlesztésének céljai (OECD 2011)

- (1) Az adott tudományterület legfrissebb eredményeinek figyelembe vételével a szaktárgyi tudás frissítése,
- (2) Az új tanítási technikák, új feltételek és új oktatáskutatói eredmények figyelembe vételével az egyén tudásának és megközelítésmódjainak frissítése,
- (3) Képesé tenni az egyént arra, hogy a tananyagban, tantervben vagy a tanítási gyakorlat egyéb tényezőiben bekövetkezett változásokat alkalmazza,
- (4) Képesé tenni az iskolákat arra, hogy a tananyaggal vagy a tanítási gyakorlat egyéb aspektusaival kapcsolatos új stratégiákat dolgozzanak ki és alkalmazzanak,
- (5) Információk és jó gyakorlatok cseréje pedagógusok között, illetve pedagógusok és más oktatási szakemberek között,
- (6) A gyengén teljesítő pedagógus támogatása abban, hogy eredményesebb tanárrá fejlődjön.

# A szervezet által szabályozott tanulás („organisational learning”)

A koncepció képviselői az intézményi-szervezeti strukturális hatás jelentőségét hangsúlyozzák.

Kiemelt jelentőséget tulajdonítanak az iskolavezetésnek, amelynek feladata az intézményi és egyéni továbbfejlődés irányának meghatározása, az egyének támogatása e célok megvalósításában, és olyan szakmai közeg biztosítása, amely az egyén számára stimuláló tényezőként jelenik meg.

Az iskola mint szervezeti-működési egység, jelentős mértékben beágyazott a tágabb környezet strukturális, politikai és kulturális közegébe.

A magasabb szintű hatások az iskolán mint szervezeti egységen keresztül jutnak el a pedagógushoz.

Az adott szervezeti keretrendszeren belül jelentősen befolyásolja a szakmai továbbfejlődés folyamatát az, hogy a tantestület, a pedagógusok kollektívája mennyire hajlandó és hajlamos együttműködni annak a célnak az elérése érdekében, hogy javítsák az oktatási munkájuk színvonalát.

# A szakmai tanulóközösségek („professional learning community”)

A koncepció képviselői a kisebb szakmai közösségek – tantestületek vagy iskolákon is átnyúló tematikus szakmai csoportok – szerepét hangsúlyozzák a szakmai továbbfejlődés folyamatában.

E megközelítés szerint a szakmai továbbfejlődés folyamata mindig egy adott kontextusban megy végbe, szoros kapcsolatban a tanárok napi aktivitásával – a tanítással és a kollégák, oktató közösségek együttes iskolai tevékenységével. E szemléletmód számára az iskolák „tanuló közösségek”, „kutató-nyomozó közösségek”.

# A szakmai tanulóközösségek („professional learning community”)

*A szakmai tanulóközösség* egy szűkebb értelmezésben olyan szakmai közösség(ek)et jelent az iskolában, amelyet elsősorban a szüntelen kereső és jobbá válni akaró nevelő-  
oktató pedagógusi közösség alkot; tágabb értelmezésben pedig e pedagógusi közösség, mint a pedagógiai munkáért felelősséget vállaló csoport, segítheti az egész iskola tanulóközösséggé válását.



# Pedagógiai szakmai szolgáltatások

## Nkt. 19. § (2) (a–g)

A nevelési-oktatási intézmények és a pedagógusok munkáját a köznevelési törvényben nevesített pedagógiai szakmai szolgáltatások segítik:

- a) pedagógiai értékelés
- b) szaktanácsadás, tantárgygondozás
- c) pedagógiai tájékoztatás
- d) tanügy-igazgatási szolgáltatás
- e) pedagógusok képzésének, továbbképzésének és önképzésének segítése, szervezése
- f) tanulmányi, sport- és tehetséggondozó versenyek szervezése, összehangolása
- g) tanuló-tájékoztató, -tanácsadó szolgálat

[2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről](#)

# Pedagógusok tevékenységének segítése

## Nkt. 61. § (4)

A pedagógusok tevékenységét szakértők, szaktanácsadók segítik. A szaktanácsadó feladata a pedagógusok munkájának szakirányú (tantárgyi vagy sajátos pedagógiai területen igényelt) segítése, véleményezése, konzultációk, továbbképzések, szakmai fórumok szervezése. A szaktanácsadó központi szakmai irányítás mellett látja el feladatait. Szaktanácsadói megbízást kizárólag az kaphat, aki pedagógus-munkakör betöltéséhez szükséges felsőfokú iskolai végzettséggel és szakképzettséggel, pedagógus-szakvizsgával, valamint a nevelő-oktató munkában eltöltött legalább tízéves szakmai gyakorlattal rendelkezik. A szaktanácsadó pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmény alkalmazásában áll, vagy egyéb köznevelési intézmény alkalmazottja, vagy onnan öt évnél nem régebben ment nyugdíjba.

# A pedagógiai szakmai szolgáltató rendszer szerepe, funkciói

## Tudásmenedzsment funkció:

- (1) Egyedi támogató szerepkör,
- (2) Koordinációs szerepkör,
- (3) Integrációs szerepkör

## Minőségmenedzsment funkció:

- (4) Implementációs szerepkör,
- (5) Minőségfejlesztési szerepkör,
- (6) Korrekciós szerepkör,
- (7) Innovációs szerepkör

# A pedagógus pedagógiai-szakmai ellenőrzésének területei

A területek a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendeletben meghatározott követelményterületeknek felelnek meg.

1. A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesítése,
2. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése,
3. Módszertani felkészültség,
4. A pedagógiai folyamat tervezése,
5. A tanulás támogatása, szervezése és irányítása,
6. A pedagógiai folyamatok és a tanulók értékelése,
7. A kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás,
8. Az autonómia és a felelősségvállalás.

# A szaktanácsadás, tantárgygondozás célja

## 48/2012. (XII. 12.) EMMI rendelet 6. § (1)

- a) a pedagógusok munkájának fejlesztő célú támogatása,
- b) pedagógiai szakmódszertani fejlesztő beavatkozások tervezése, szervezése, végrehajtásuk monitorozása,
- c) a pedagógusok munkájának a szakterületükkel, munkakörükkel összefüggő szakmódszertani segítése,
- d) a pedagógus munkájával összefüggő szaktanácsadási tevékenységek összegzése, nyilvántartása,
- e) az intézményvezető pedagógiai munkájának a támogatása,
- f) felkérésre szakmai konzultáció szervezése,
- g) a szaktanácsadó tevékenységhez kapcsolódó, az adott tantárgy, szakterület köznevelési feladataihoz kapcsolódó tudományos információ gyűjtése, feldolgozása és közvetítése a nevelési-oktatási intézmény és a pedagógusok részére,
- h) részvétel a tanulmányi és tehetséggondozó versenyek szervezésében.

# A szaktanácsadás, tantárgygondozás feladata

## 48/2012. (XII. 12.) EMMI rendelet 6. § (2)

- a) a nevelési-oktatási intézményben a pedagógiai tevékenység elemzéséhez szükséges, a helyzetelemzést megalapozó dokumentumok feltárása és összegzése a látogatott intézmény, pedagógus munkájával kapcsolatban,
- b) a helyi nevelési-oktatási intézményi nevelési, tantervi-tartalmi szabályozás dokumentumainak elemzése, helyi alkalmazásuk vizsgálata, segítése,
- c) a nevelési-oktatási intézmény, a nevelési-oktatási intézményben dolgozó pedagógus tankönyv, taneszköz alkalmazásának, továbbá pedagógiai módszereinek vizsgálata, kiválasztásuk támogatása,
- d) nevelési tevékenységek, tanóra és más pedagógiai célú foglalkozás látogatása, a vizsgált tanórák, foglalkozások értékelése,
- e) óra és foglalkozáslátogatást követően a tapasztalatok közös feldolgozása az érintett pedagógussal, munkaközösség vezetővel, intézményvezetővel,
- f) a látogatott pedagógus számára személyre szabott fejlesztési és továbbképzési javaslatok megfogalmazása,
- g) javaslatok megfogalmazása az intézmények belső önértékelésének fejlesztésére.

A maga szakmai fejlődéséért felelősséget vállaló, szakmai professziójában egyre tudatosabbá váló és folyamatosan fejlődő tanár képe kerül a képzést kapó, azt befogadó pedagógus helyébe.

A tartalmi szabályozók gyakorlatban való alkalmazása csak akkor válhat sikeressé, ha az adaptációt és implementációt módszertani ajánlások, segédanyagok és szaktanácsadói mentorálás támogatja.

# Elérhetőségeink

Szaktanácsadói  
névjegyzék:

szaktanacsado@ofi.hu

Szaktanácsadói képzés:

t315sztkepzes@ofi.hu

Szaktanácsadói

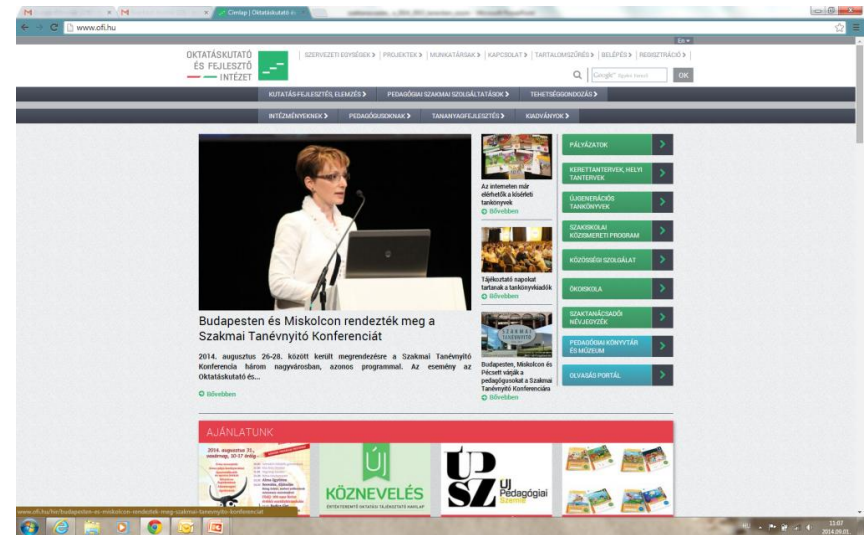
látogatások igénylése:

t315sztportal@ofi.hu

Szaktanácsadók

próbaminősítése:

probaminosites@ofi.hu



OFI-honlap: [www.ofi.hu](http://www.ofi.hu)





# KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

**SZÉCHENYI** 



MAGYARORSZÁG  
KORMÁNYA

Európai Unió  
Európai Szociális  
Alap



**BEFEKTETÉS A JÖVŐBE**